

SCENARIUSZE

Katarzyna Gorzelak
Publiczna Szkoła Podstawowa w Dąbrównie

I co dalej? - ilustrowanie muzyki Paula Dukasa „Uczeń czarnoksiężnika” w technice collage

(Scenariusz lekcji sztuki w klasie V szkoły podstawowej)

Pomoce dydaktyczne: instrumenty perkusyjne, reprodukcje obrazów W. Kandinsky'ego: *Kompozycja 9, Błękit nieba, Improwizacja 11, Kompozycja IV, Kompozycja VI, Kompozycja 26, 4, Improwizacja IV, Improwizacja 6 - afrykańska, W szarości, Czarna siatka, Jezioro, Jeźdźcy*, utwory muzyczne: L.v. Beethoven *IX Symfonia d-moll, cz.V*; W.A. Mozart: *Wesele Figara, Uwertura, gra L. Armstronga z zespołem - fragmenty*; P. Dukas *"Uczeń czarnoksiężnika"*; ballada J. W. Goethe *"Uczeń czarnoksiężnika"* (w przekładzie H. Januszewskiej), wycinki kolorowych gazet, brystol A-3, farby, pędzle, mazaki, klej, odtwarzacz CD, *Słownik języka polskiego, ABC wiedzy o plastyce* (definicje: abstrakcjonizm, realizm w sztuce).

Technika łączona: malowanie farbami plakatowymi i mazakami, collage.

Metody: problemowo-twórcza, rozmowa, spontaniczna ekspresja malarska.

Formy: śpiew, gra na instrumencie, tworzenie muzyki, percepcja utworu literackiego, muzycznego, dzieła plastycznego, indywidualna praca twórcza, praca w grupie.

Czas i etap realizacji: dwie jednostki lekcyjne w klasie V szkoły podstawowej.

Cele ogólne:

- ◆ kształcenie wyobraźni i inwencji twórczej ucznia;
- ◆ poznanie muzyki programowej - Paul Dukas „Uczeń czarnoksiężnika”; jazzowej - L. Armstrong; dzieł malarskich W. Kandinsky'ego (*W szarości, Improwizacja VI, Improwizacja 9, Improwizacja 11, Równowaga, Błękit nieba, Jezioro* i inne).
- ◆ pobudzenie ekspresji plastycznej ucznia inspirowanej utworem muzycznym i dziełem plastycznym.

Cele szczegółowe:

Po zakończonym etapie uczeń:

- ◆ zna przykład muzyki programowej - Paul Dukas „Uczeń czarnoksiężnika”;
- ◆ kojarzy utwór romantycznej ballady Goethego z jej muzyczną interpretacją;
- ◆ odróżnia malarstwo abstrakcyjne od realistycznego;
- ◆ zna cechy twórczości W. Kandinsky'ego;
- ◆ umie zastosować abstrakcyjny sposób ilustrowania utworu muzycznego;
- ◆ porównuje formę plastyczną dzieła z utworem muzycznym P. Dukasa i wierszem Goethego „Uczeń czarnoksiężnika”;
- ◆ wyjaśnia związek formy plastycznej własnego dzieła z opowiadaną historią lub z improwizowanym przez siebie utworem muzycznym;
- ◆ przeżywa emocjonalnie utwór muzyczny;
- ◆ rozwija poczucie rytmu i harmonii;
- ◆ potrafi stworzyć krótkie improwizacje muzyczne;
- ◆ nabywa umiejętności współpracy w grupie;
- ◆ umie wyjaśnić terminy: *muzyka programowa, abstrakcjonizm*.

Przebieg lekcji

1. Improwizacja muzycznej rozmowy pomiędzy nauczycielem a uczniami. (Nauczyciel śpiewa z prostym akompaniamentem muzycznym, improwizując tekst przywitania się z klasą; prosi o analogiczne muzyczne odpowiedzi. Uczniowie siadają przy dowolnym instrumencie perkusyjnym, improwizują odpowiedzi. Tworzą dodatkowe efekty: klaskanie, pstrykanie, tupanie). Rozmowa dotyczy również powtórzenia i utrwalenia wiadomości z poprzednich lekcji na temat barwy, linii, kompozycji we wskazanych przez nauczyciela dziełach malarskich.

2. Rozmowa z uczniami na temat formy przywitania i rozpoczęcia lekcji. Wskazanie przykładów muzycznych „pytań” i „odpowiedzi”, percepcja muzyki:
 - o poprzednik - L.v. Beethoven, *IX Symfonia d-moll, cz. IV*
 - o następnik - W.A. Mozart, *Wesele Figara, Uwertura*
 - o muzyka improwizowana jazz (fragment gry L. Armstronga z zespołem)
3. Pokazanie kilku dzieł malarskich abstrakcyjnych W. Kandinsky'ego.
4. Wskazanie na cechy dzieł W. Kandinsky'ego; wyjaśnienie pojęć: abstrakcja, abstrakcjonizm, malarstwo abstrakcyjne, symbol, realizm; omówienie abstrakcyjnej formy przedstawiania treści.
5. Zapowiedź wykonania w analogiczny sposób pracy plastycznej, inspirowanej muzyką oraz wycinkami z kolorowej gazety w formie abstrakcyjnej (nauczyciel nie podaje jeszcze tematu, rozdaje uczniom trójkątne wycinki z kolorowej gazety, ci zaś przyklejają je w dowolnym miejscu kartki).
6. Wysłuchanie fragmentu utworu muzycznego Paula Dukasa „Uczeń czarnoksiężnika”. Określenie nastroju muzyki.
7. Podanie tematu pracy plastycznej:

Wymyśl własną historię, która pasuje do słyszanej muzyki. Przedstaw ją w abstrakcyjnej formie plastycznej, wkomponuj w dzieło kolorowe wycinki gazety.

8. Wykonywanie pracy plastycznej podczas słuchania utworu muzycznego P. Dukasa.
9. Wystawka prac, opowiadanie własnych historii.
10. Informacja nauczyciela na temat utworu P. Dukasa.
11. Recytacja ballady.
12. Porównanie treści ballady z własną historią oraz formą plastyczną oddającą nastrój muzyki P. Dukasa.
13. Zapisanie wniosku do zeszytu: Ten sam utwór może wywołać wiele różnych emocji i skojarzeń. Trudno jednoznacznie odbierać muzykę.
14. Ocena prac plastycznych według przyjętych kryteriów:
 - o zastosowanie abstrakcyjnych środków wyrazu,
 - o zasady kompozycji,
 - o linia w układzie dynamicznym,
 - o estetyka wykonania pracy.
15. Objaśnienie pracy domowej do wyboru:
 - o Jakie inne utwory muzyczne mogą być zilustrowane Twoim dziełem?
 - o Stwórz małą improwizację muzyczną do Twego dzieła plastycznego. Napisz do niego krótki utwór wierszowany.

Marianna Laskowska

Samorządowa Szkoła Podstawowa nr 2 w Iławie

Zanim przygarniesz psa...

(scenariusz lekcji języka polskiego w klasie IV)

Czas realizacji: 2 x 45 min.

Cele lekcji:

Uczeń potrafi:

- ◆ odczytać prosty tekst publicystyczny, wyodrębnić w nim fragmenty dotyczące omawianego zagadnienia,
- ◆ dostrzec potrzebę humanitarnego traktowania zwierząt, odpowiednio reagować na ich krzywdę,
- ◆ wyrażać własne opinie i używać odpowiednich argumentów,
- ◆ formułować wypowiedź ze świadomością celu,
- ◆ zredagować wypowiedź wielozdaniową przekonującą do określonego działania,
- ◆ zbudować tekst poprawny kompozycyjnie, celowo stosując środki językowe i przestrzegając norm gramatycznych, ortograficznych i interpunkcyjnych,
- ◆ skutecznie komunikować się w grupie,
- ◆ rozwiązywać problemy w twórczy sposób,
- ◆ ciekawie przedstawić efekty swojej pracy,
- ◆ ocenić pracę swoją i innych.

Metody:

praktyczna:

- ◆ praca z tekstem, wg „Programu KREATOR”

Formy pracy:

- ◆ zbiorowa jednolita,
- ◆ grupowa zróżnicowana.

Pomoce dydaktyczne:

- ◆ tekst „Chcę mieć zwierzaka”,
- ◆ kasetą z nagraniem N. Kukulskiej „Puszek- Okruszek”,
- ◆ karty z zadaniami do pracy w grupach,
- ◆ plansza z wierszykiem do uzupełniania,
- ◆ arkusze papieru, pisaki,
- ◆ słownik ortograficzny języka polskiego,
- ◆ karta ewaluacyjna.

Etapy lekcji	Przebieg lekcji	Umiejętności kluczowe
Zaangażowanie (5 min.)	Zainteresowanie tematem - zabawa polegająca na uzupełnieniu wierszyka dobranymi przez dzieci wyrazami w celu określenia tematu lekcji (w tle muzyka: „Puszek – Okruszek”). Podział na grupy i losowanie kart z zadaniami.	Skuteczne komunikowanie się: nauczyciel – uczeń. Organizowanie pracy
Badanie (15 min.) Przekształcanie (25 min.)	Uczniowie: odczytują treść zadań swojej grupy, ustalają zgodność rozumienia zadań, przydzielają funkcje: lidera, sekretarza, strażnika czasu, sprawozdawcy (jednego lub dwóch), zapoznają się z tekstem „Chcę mieć zwierzaka” - zaznaczają fragmenty przydatne do wykonania zadania, dyskutując o sposobie ich wykorzystania, uzgadniają treść i formę zapisu (w zależności od zadania), porządkują i wykorzystują zdobytą wiedzę w twórczy sposób, nadają pracy poprawną formę stylistyczną, w razie potrzeby korzystają ze słowników, zapisują efekt swojej pracy na arkuszu.	Analiza otrzymanych zadań - słuchanie i mówienie. Planowanie, organizowanie pracy. Umiejętne współdziałanie w zespole: dyskusja i wspólne podejmowanie decyzji, branie pod uwagę punktu widzenia innych. Twórcze rozwiązywanie problemów. Skuteczne porozumiewanie się.
Prezentacja (20 min.)	Sprawozdawcy prezentują efekty pracy swojej grupy. Starają się mówić interesująco i ekspresyjnie.	Odpowiedzialność za przedstawienie pracy zespołowej.
Refleksja / ewaluacja (25 min.)	Wspólne ustalenie wniosku (Posiadanie psa to nie tylko przyjemność, ale także poważny obowiązek i duża odpowiedzialność). Refleksje uczniów o przebiegu lekcji. Ocena zaangażowania swojego i kolegów, metod pracy, atmosfery na lekcji. Wypełnienie karty ewaluacyjnej (ocena lekcji w skali 0-5).	Skuteczne komunikowanie się: uczeń – nauczyciel. Ocena umiejętności własnego uczenia się, zaplanowania pracy, twórczego rozwiązywania problemów, skuteczności komunikowania się.

Załącznik nr 1

Wierszyk do uzupełnienia:

Merda swym.....
i wesoło.....
pilnuje.....
i kocha.....
Miewa futro krótkie,
bywa i.....
Goni wszystkie.....
zawzięcie sprzed chaty.

Wyrazy do wpisania: ogonem, szczeka, podwórka, człowieka, kudłaty, kury.

Załącznik nr 2

Zadania do realizacji

Grupa I

Wyobraź sobie, że jesteś pedagogiem współpracującym z czasopismem „MOJE DZIECKO”. Wykorzystując informacje zawarte w tekście „Chcę mieć zwierzaka” oraz własne doświadczenia, napisz w jego imieniu list. Swoją wypowiedź skieruj do tych rodziców, którzy nie wyrażają zgody na posiadanie przez ich dziecko zwierzęcia.

- ◆ Przekonaj adresata, że warto dziecku kupić czworonożnego przyjaciela - użyj odpowiednich argumentów.
- ◆ Zadbaj o poprawną formę listu.
- ◆ Pamiętaj o pisowni zaimków.

Grupa II

Jesteś redaktorem szkolnej gazetki. Dowiedziałeś się, że kilkoro dzieci postanowiło zabrać zwierzątka ze schroniska. Ucieszyłeś się, ale masz wątpliwości... Czy potrafią zaopiekować się nimi właściwie? Pomóż im! Zredaguj „Kącik porad” dla kogoś, kto po raz pierwszy staje się właścicielem psa.

- ◆ W swoich uwagach zastosuj wyrazy lub ich połączenia: trzeba kupić, należy zadbać, to ważne, koniecznie, bezwzględnie, nie można zapomnieć.
- ◆ Zastosuj formę zdań pojedynczych rozwiniętych lub równoważników zdań.

Grupa III

Uważnie obserwujesz codzienne zachowania ludzi wobec zwierząt. Dostrzegasz, że w okresie urlopowym wyrzucają psy z domów. Zastanów się, dlaczego to robią. Napisz apel, aby nie pozbywali się swoich zwierząt.

- ◆ Koniecznie wykorzystaj informacje zawarte w tekście „Chcę mieć zwierzaka”.
- ◆ Użyj w odpowiedniej formie czasowników: apelować, prosić, domagać się, liczyć.
- ◆ Przedstaw argumenty przemawiające do uczuć i wyobraźni adresata.
- ◆ Nie zapomnij o nagłówku!

Grupa IV

Wyobraź sobie, że.....

Twoja ciocia mieszka w centrum dużego miasta, w małym mieszkaniu. Postanowiła kupić wilczura. Zwróciła się z pytaniem do kynologa, czy jej decyzja była słuszna. Co mógł jej powiedzieć znawca psów? Zapisz treść tej rozmowy.

- ◆ Zastanów się, czy ciocia ma odpowiednie warunki, by wychowywać psa?
- ◆ Weź pod uwagę obowiązki właściciela psa wobec innych ludzi.
- ◆ W zapisie rozmowy uwzględnij właściwe znaki przestankowe.

Załącznik nr 3

Karta ewaluacyjna

Oceń dzisiejszą lekcję w skali od 0 do 5. Ankieta jest anonimowa.

1. Jak się czuleś(-aś) na dzisiejszej lekcji?
2. Jak podobały Ci się zadania, które wykonywałeś(-aś)?
3. Jak oceniasz swoją pracę na lekcji?
4. Jak oceniasz aktywność kolegów?
5. Jak oceniasz przygotowanie lekcji przez nauczyciela?